Gheorghe Iacob, *Istoria între adevăr și manipulare*. Prefață de Ioan-Aurel Pop. Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Cluj-Napoca, Editura Școala Ardeleană, 2025, 506 p.

Într-o perioadă în care, alături de alte discipline din spectrul umanist, Istoria se găsește, din motive diverse, în oarecare dificultate la nivelul societății românești, apariția unei cărți precum cea realizată de către Gheorghe Iacob pare a fi, cel puțin la o primă privire, de-a dreptul inutilă. Aceasta nu doar pentru că, așa cum arată numeroase statistici la nivel național și internațional[1], românii constituie națiunea care citește cel mai puțin la nivelul Uniunii Europene, ci și pentru că, fapt demonstrat de banalul cotidian, destui români se pricep, de ani buni, nu doar la fotbal și la politică, ci și la istorie... Faptul în sine poate fi pus în legătură nu numai cu situația dificilă a unui sistem educațional tot mai încercat în ultimele decenii, ci și cu ideea, puternic înrădăcinată în unele minți, că istoria adevărată încă este ocultată, iar istoricii, adică cei care ar trebui să o înfățișeze publicului, fac exact contrariul...

Cu toate acestea, Gheorghe Iacob a preferat să mizeze pe abordarea unei maniere mai puțin uzitate (cel puțin în România) de discutare și de nuanțare a unor problematici de interes pentru istoria românilor în ultimele două veacuri, cu accente aparte asupra etapelor și momentelor-cheie din devenirea noastră istorică în timpul modernității și al contemporaneității: pașoptismul, Unirea din 1859, instaurarea monarhiei constituționale, unirile din 1918, războaiele mondiale, integrarea în NATO și în Uniunea Europeană. Maniera în cauză are de-a face cu reluarea, transcrierea și publicarea unor interviuri pe care domnia sa le-a acordat în mass-media ieșeană și națională în perioada 1998–2024, în cadrul cărora a discutat și a analizat respectivele chestiuni, oferind o serie de judecăți cu privire la însemnătatea acestora pentru istoria românească și regională în contextul istoric specific fiecăruia. Toate acestea s-au găsit adunate și ordonate în lucrarea intituală (oarecum provocator, să recunoaștem...) *Istoria între adevăr și manipulare*, publicată în condiții tipografice de calitate la Editura Școala Ardeleană din Cluj-Napoca.

În structura cărții se regăsesc prefața ediției I, semnată de către Ioan-Aurel Pop, președintele Acadmiei Române (*O carte despre istorie, adică despre viață*, p. 5–10), *Argumentul autorului* (p. 11–12), care reprezintă și un fel de explicație sintetică asupra genezei și motivațiilor apariției lucrării; urmează șase capitole sau secvențe tematice, care grupează un text autobiografic și 33 de interviuri pe care Gheorghe Iacob le-a acordat, la diferite posturi de radio și televiziune și în presa scrisă, în perioada anterior menționată (p. 13–501) și *Cuprinsul* (p. 503–506). Cele șase capitole ale lucrării au primit titluri sugestive, care reflectă direcția tematică principală a fiecăruia: I. *Oglinda unui profesor în istorie* (p. 13–60); II. *Unirile mari și mici* (p. 61–148); III. *Incursiuni în viețile conducătorilor României moderne* (p. 149–178); IV. *Predicții la un pas de integrare* (p. 179–191); V. *Subtilitățile diplomației* (p. 193–233); VI. *Fragmente de istorie* (p. 235–501).

Având în vedere esența lucrării, aceasta poate fi circumscrisă mai multor zone ale disciplinei istorice. Prin textul autobiografic de la început, avem de-a face cu o mărturie personală și, în același timp, cu un text de istorie locală, care oferă reperele necesare înțelegerii căii pe care adolescentul Gheorghe Iacob din Andrieșeni a ales-o în viață. Este, apoi, indiscutabil, o carte de istorie recentă, nu doar datorită apelului inițial la planul personal și autobiografic amintit, ci și în consecința abordării recurente a unor teme și subiecte de interes ale ultimelor decenii. Reprezintă, totodată, o componentă a istoriei orale, ca urmare a transcrierii și a introducerii, în perimetrul istoriografic național, a celor 33 de interviuri din perioada amintită, 1998–2024. De adăugat, în acest context, notele de istorie politică, socială și culturală, de geopolitică și istorie a diplomației, toate acestea contribuind la conturarea unui tablou cât se poate de complex și complicat (cel puțin în aparență), ba chiar descurajator pentru un eventual cititor fără cunoștințe măcar sumare de istorie...

Textul autobiografic de la începutul primului capitol este edificator pentru înțelegerea traseului urmat în viață și în carieră de către Gheorghe Iacob – de la școala din satul natal, Andrieșeni, la Liceul

[1] Statistica Eurostat din 2024 arată că sub 30% dintre români mai deschid o carte și mai citesc – Norbert Nemeș, *N-ai carte, n-ai parte. Numai 30% dintre români citesc sau cum s-au schimbat obiceiurile de lectură*, articol accesibil *online* la adresa https://romania.europalibera.org/a/o-treime-dintre-romani-citesc-obiceiuri-lectura/33099396.html, accesată în data de 25 iulie 2025.

„Costache Negruzzi” din Iași și la Facultatea de Istorie și Filosofie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, absolvită ca șef de promoție în 1976. În cadrul acestei universități și-a desăvârșit pregătirea profesională și a cunoscut deplina afirmare și recunoaștere a meritelor sale științifice și instituționale. Totodată, se desprind, din aceste pagini, efigiile a două „modele” care l-au influențat în carieră: profesoara Ludmila Carasievici de la Liceul „Costache Negruzzi” și profesorul și istoricul Gheorghe Platon de la Facultatea de Istorie și Filosofie. Deși succint evocate, cele două figuri sunt evident însoțite de emoție și de recunoștința autorului, a celui care rememorează cu nostalgie, dar și cu o oarecare tristețe vremea generațiilor anterioare, când identitatea națională și legătura cu plaiurile natale aveau, parcă, alte semnificații și coordonate.

Interviurile care dau esența cărții acoperă un perimetru generos și angajant pentru orice specialist în ale istoriei românilor, fiind avute în vedere nu doar mari evenimente ale modernității și contemporaneității românești, ci și personalități care au contribuit din plin la devenirea istorică românească – Alexandru Ioan Cuza, Mihail Kogălniceanu, Carol I, „dinastia” Brătienilor (I. C. Brătianu, Dimitrie Brătianu, Ion I. C. Brătianu, Vintilă Brătianu, Gheorghe I. Brătianu), C. A. Rosetti, Petre P. Carp, Iuliu Maniu etc. Din această perspectivă, lucrarea poate fi privită ca un adevărat colaj al reprezentanților elitei românești din veacurile XIX–XX, adică acei oameni care au înțeles să își sacrifice energiile, timpul, uneori averile, pentru concretizarea idealului național și propășirea neamului.

Se disting, din mai multe interviuri inserate în lucrare, o admirație și o apreciere aparte pe care istoricul Gheorghe Iacob le are față de Alexandru Ioan Cuza, I. C. Brătianu și Ion I. C. Brătianu, personalități cu un rol de excepție în destinul istoric românesc. „Proiectul de țară” al pașoptiștilor (p. 425) a fost dus la bun sfârșit de către o generație de excepție, poate cea mai luminoasă și mai importantă generație din istoria românilor. Acestor nume de mare impact și continuatorilor lor, care au cunoscut șansa celor trei Uniri de la 1918, li se datorează, în fapt, inclusiv prezentul românesc și construcția statală națională.

Apropierea de acest prezent, văzut într-o cheie ușor pesimistă, ridică numeroase interogații, izvorâte nu doar din trecutul care a permis întruparea prin luptă permanentă a idealului național și afirmarea statului național modern român, ci și din provocările zilelor noastre, statul român fiind o componentă a unui mecanism european pus la serioasă încercare de conflicte și tensiuni tot mai intense și mai apropiate de granițele noastre. Desigur, de maxim interes pot fi, în condițiile derulării conflictului dintre Federația Rusă și Ucraina, dar și al eforturilor Chinei de reconfigurare a relațiilor globale de putere, considerațiile exprimate cu privire la un „al doilea război de 100 de ani”, cu mize și nuanțe geopolitice de mare anvergură (de ex., la p. 498–501). Văzut în ecuația celor două conflagrații mondiale și a Războiului Rece, acest „al doilea război de 100 de ani” dovedește, în opinia lui Gheorghe Iacob, faptul că „am trăit într-o criză perpetuă de securitate, în special în Estul și Sud-Estul Europei”, România aflându-se, inclusiv ca urmare a poziționării sale geografice, „în prima linie a acestui conflict, fiindcă el este întreținut perpetuu de Rusia” (p. 500).

Reluând aspectul menționat la începutul acestui text, referitor la inutilitatea unui astfel de demers, precum cel aparținând profesorului Gheorghe Iacob, se poate considera că, fie și din aceste rapide considerații exprimate aici, un răspuns edificator se află la îndemâna celor care știu să-l vadă și să-l înțeleagă: cel puțin o parte din chestiunile abordate și discutate în carte sunt de o evidentă actualitate, fiind de dorit ca toți factorii decidenți ai țării să fie conștienți, în egală măsură, de provocările unui prezent tot mai cenușiu, încadrat, conform autorului, în logica celui de „al doilea război de 100 de ani”...

Mircea-Cristian Ghenghea